

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 6 Sayı: 25 Volume: 6 Issue: 25
-Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU Armağanı-
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MYLASA'DAN HALİKARNASSOS'A HEKATOMNİDLER *HECATOMNIDS FROM MYLASA TO HALICARNASSUS*

Anıl ARSLAN*

Öz

Karia Bölgesi içinde dünyanın yedi harikasından birini barındırmaktadır. Bu yüzden önemini sürekli korumaktadır. Aslında önemini korumasının tek sebebi bu değildir. Çok fazla yerleşmeler sonucu ortaya çıkan kültürler, bunların tapınımları, günlük yaşamları, sanatını, mimarlığını da vurgulamak gerekir. Özellikle Mylassa ve Halikarnassos çevreleri bu söylemi doğrular. Hekatomnidler zamanında Mylassa ve Halikarnassos antik çağın zirvesindedirler. Maussoleion, Hekatamnos Anıt Mezarı, Gümüşkesen Mezar Anıtı ünlü mimarların elinden çıkmadır.

Anahtar Kelimeler: Halikarnassos, Mylassa, Hekatomnos, Mausollos, Satrap, Quadriga, Rekonstrüksiyon, Tiran.

Abstract

Carian region has one of the seven wonders of the world, so it always maintains its importance. Actually, this is not the only reason which keeps its importance. The cultures, their worships, daily lives, art and architecture due to too many settlements must be emphasized. Particularly, Mylassa and Halicarnassus environs confirms the previous statement. They are at the peak of ancient ages in times of Hecatomnids. Mausoleum, the thombs of Hecatomnus, and Gümüşkesen are the masterworks of well known architectures of that time.

Keywords: Halicarnassus, Mylassa, Hecatomnus, Mausolus, Satrap, Quadriga, Reconstruction, Thyran.

1. Giriş

Halikarnassos'un yerlisi Herodotos'a göre kent, Dor kolonistleri tarafından kurulmuştur. Yörenin asıl halkı Lelegler ve Kariyalılardır. (Akurgal, 1988: 480) Kariyalılar, Leleglerle her zaman yakın ilişki içindeydiler. Herodotos ve Strabon, Kariyalıların eski adının Lelegler olduğu ve bir şekilde birbirlerinden ayrıldıkları görüşünde hemfikirdirler. Homeros'a göre Lelegler ilk önce kralları Altes önderliğinde Troia'nın güneyinde, Satnioeis nehri

* Lisans Öğrencisi, Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.

kıyısındaki Pedasos şehrinde oturuyorlardı.¹Troia savaşındaki sonra güneye indiler. Geçtikleri yerlerde birçok iz bırakarak Karia bölgesindeki Halikarnassos çevresine yerleştiler(Harita 1). Burada sekiz şehir bulundu ve bu şehirlerde onlara ait bariz kalıntılara rastlandı. Bulunan şehirlerden biri daha önce kuzeyde oturdukları Altes'in şehri Pedasa'dır. (Bean, 2000: 3)

2. Mylassa

Bir Hellen geleneğine sahip olan ve M. Ö. V. yüzyılda Atina'ya vergi ödeyen İç Karia kentlerinden: Alinda (Karpuzlu), Pedassa (Konacık), Euromos (Ayaklı), Olymos (Kafaca), Khalketor (Karakuyu) ve Mylassa (Milas) en büyüğü Mylassa idi. Kent, Kybersos Irmağı'nın (Sarıçay) yolunu engelleyerek geniş bir dolanım zorlayan yalıtılmış bir dağ grubunun doğu tarafındaki son derece verimli bir ovada, adı geçen ırmağın ağzına yakın, kurulmuş kendi limanı Passala'dan yaklaşık 16 km uzakta yer almıştır. Mylassa geniş bir araziye sahipti. Bundan başka, Kuzey Karia'dan denize uzanan bir yol üzerinde zengin bir ticaret merkeziydi.

Mylassa, "Delos Konfederasyonu"nun bir üyesi olmakla ve M. Ö. IV. yüzyılda Hellen örneği bir kamu örgütlenişine sahip bulunmakla birlikte, aslında bir Karia kenti idi. Öte yandan sonradan Zeus diye adlandırılan yerel bir tanrının kent arazisi içindeki eski tapınağı, erken zamanlardan itibaren "tüm Kariyalıların mabedi" olmuştur. Kentin arazisi, Mylassa'dan yaklaşık 13 km uzaktaki dağlarda Zeus'un kutsal bir alanını içeren Labraunda (Kargıcak Köyü) Kutsal Alanı'nu da kapsamış ve taş döşemeli bir "Kutsal Yol" ile köyle birleşmiştir.

M. Ö. III. yüzyılın bitiminde, Mylassa, Miletos ile vatandaşlık haklarının karşılıklı kullanımı için anlaşmaya girmiştir. İzleyen yüzyılda Euromos ile bir "sympoliteia"² oluşturmuş ve bununla birlikte iki kent birbirleriyle siyasal bir birliğe girmişlerdir. Daha sonra benzer bir birleşme Olymos ile gerçekleştirilmiştir; her iki düzenleme de İç Karia toplulukları tarafından yavaş yavaş gerçekleştirilmiş görünen bir birliğe yönelik genel eğilim ile uyumlu idi. (Magie, 2003: 63-64) Milas'taki şehrin konumu erken Karia şehirleri için seçilen yerleşim bölgelerinin konumundan oldukça farklıdır. Şehrin kayalık bir arazide ve Sodra Dağı'nın eteğinde kurulmuş olması o dönem için şaşırtıcıdır. Bu durum karşısındaki hayretini gizemleyemeyen bir Roma komutanı "Eğer bu şehri kuran adam korkmadıysa hiç de utanmadı mı?" der. Çünkü burada ihtiyacı karşılayacak kadar çok iyi ve kaliteli mermer yatakları bulunuyordu. Bu sayede şehirde oldukça fazla mermerden yapılmış yapı ve tapınaklar görebiliriz. Antik kente mermerlerle kaplı olmasından dolayı "Mabetler Şehri" adı verilmiş olup yerel tanrı Zeus Karios'un mabedi de burada yer almaktaydı. Diğer bir taraftan dağın yakınlığı şehre oldukça faydalıydı. Zeus Karios'un mabedi, bölgenin hac merkezi olduğundan, tapınağa yalnızca Karia, Lydia ve Mysia kökenliler girebilirdi ve diğer kavimlerin tapınağa girmesine izin verilmezdi. Kentte Zeus Karios tapkısından başka, Zeus Labrandos (Zeus Stratios) ve Zeus Osogos (Zenoposeidon) tapkısı da vardı. Kent ayrıca, bir diğer kült merkezi olan Labraunda Antik Kenti ve Kutsal Alanı'na 14 km'lik bir kutsal yol ile bağlanmaktadır. (Küçükören, 2010: 187)İskender'in çabalarının ve yapmış olduğu seferlerin Mylassa'ya hiçbir katkısı olmamıştır. Muhtemelen aralarında Mylassa ve Phokai'nin de bulunduğu dört Küçük Asya şehri İskender'in idaresini ve oradan gelecek olan geliri reddetmişti.

Maussolos'un, başşehri Halikarnassos'a taşımasından sonra Mylassa kendi yönetimini ele geçirdi. Daha sonra şehir, II. Ptolemaios'un³ himayesi altına girdiğinde Mısır İmparatorluğu'nun bir parçası gibi hak talep etti. Bu durum Ptolemaios'un desteklediği Khrysaorik Birliği tarafından idare edildi. Bu birlik olasılıkla Stratonikeia'ya yerleşmek için giderken bir süre için Mylassa'ya uğramıştı. Mısır kontrolünün zayıf olması Suriyeli II. Antiokhos'un az bir çabasıyla şehri almasına yetti. Daha sonra II. Antiokhos yerine geçen varisi II. Seleukos'un yaptığı ilk iş Mylassa'nın özgürlüğünü ilan etmek oldu. (Bean, 2000: 17)

¹ Pedasa bugün Bodrum'un Konacık Beldesinde bulunur. Kazılar, Muğla Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Adnan DİLER tarafından yapılmaktadır.

² Kent Birliği.

³ M.Ö. 284- M.Ö. 246 Ptolemaios hanedanı üyesi Mısır hükümdarı.

Mylassa'da bulunan yazıtlarda, kentin pek çok resmi bina, gymnasium (Şevketiye Mahallesi'nde), palaistra, kütüphane, hamam, agora, stoalar ve su yollarıyla bezendiği yazılıdır. Ayrıca Strabon kentin surlarla çevrili olduğundan bahseder. (Küçükveren, 2010: 190)

3. Halikarnassos

Bargyia Körfezi'nin güneyindeki Karia sahilini derin bir şekilde girintili çıkıntılı yapan Kos Körfezi'nin sahillerinde, civar adalarda olduğu gibi, Rhodos toplulukları ile birlikte aslında Dor Heksapolis'i olarak bilinen birliği oluşturmuş kentler vardı. Bunların en önde gelenleri (erken tarihte Birlik'ten kovulmakla birlikte) Halikarnassos idi. Körfezin kuzey yanında sahile uzanan ve ileri çıkan bir burunla iki bölüme ayrılan bir koy üzerinde yer almış olan kent, ticaret için çok uygun, son derece mükemmel bir limana sahipti. Karadan kolayca savunulabilirdi, çünkü Karia içinden giden ve bölgenin ticaretini kentin doruklarına ulaştıran yol, kente, gerisindeki dağ yamacı içinden geçen dar bir geçitle ulaşmaktaydı.

M. Ö. IV. yüzyılın oldukça büyük bir bölümü süresince Halikarnassos bir tiran ailesince yönetilmiştir; bu tiranlardan ikincisi olan Maussollos, kenti görkem ve gücünün doruğuna çıkarmıştır. Komşu toplulukları ilhak etmek suretiyle kentin topraklarını genişletmiş ve hatta daha uzak bölgeleri yönetim altına almıştır. Sözde bir Pers vasalı⁴ olmakla birlikte, gerçekte, kendi adına ittifaklar yapan ve antlaşmalar⁵ düzenleyen bağımsız, hükümler bir tiran olmuştur. Kız kardeşi-eşi Artemisia tarafından onuruna inşa edilmiş olan görkemli anıt mezarı, Antik Dünya'nın Yedi Harikası'ndan biri sayılmış ve adını, benzer türden daha sonraki yapılarla vermiştir⁶.

Büyük İskender M. Ö. 334'te Karia'ya geldiğinde, Halikarnassos Perslerin elinde bulunmaktaydı. Halikarnassos daha önceden, Maussollos'un genç kardeşi Piksodaros tarafından Perslere teslim edilmişti. Binalardan pek çoğunun yerle bir edildiği, uzun ünlü kuşatmadan sonra kenti ele geçirmiş olan fatih, Halikarnassos'dan arta kalanları, Maussollos ailesinin yegane yaşayan üyesine, Maussollos'un küçük kız kardeşi Ada'ya vermiştir; Ada ayrıca Karia'nın civar bölümünün de hükümdarı yapılmıştır. M. Ö. 309'da I. Ptolemaios tarafından kenti ele geçirmek için başarısız bir girişimde bulunulmuştur. Bununla beraber, M. Ö. III. yüzyıl başlarında Halikarnassos Mısır'ın egemenliği altına girmiş ve bu yüzyıl boyunca Mısır krallarının bir "müttefiki" olmayı sürdürmüştür. (Magie, 2003: 65-67)

Karia'nın adı en çok duyulan kentlerinden biri olan Halikarnassos, M. Ö. VI. ve V. yüzyıllarda pek varlıklı bir kent değildi. Dor kolonistleri tarafından kurulan Halikarnassos, Knidos, Kos, Lindos, Kamiros ve İassos ile birlikte Dor Birliği'nin üyesi idi. Bu kentler, Triopion'da yapılan Dor festivallerine katılırlardı. M. Ö. VI. yüzyıl ortalarından itibaren Pers egemenliğine giren kenti, daha sonra Attika Delos Deniz Birliği'nde görüyoruz. Kent, M. Ö. V. yüzyıl başında kısa bir dönem için gümüş sikke basımına rağmen, o yüzyılın büyük bir bölümünde sikke basmamıştır. M. Ö. IV. yüzyıla tarihlenen gümüş ve bronz sikkelerinde tipler, cepheden Apollon başı-kare incus içinde kartal, pegassos protomu-kare incus içinde keçi protomu ve pegassos protomu-iki defne dalı arasında lirdir. Kentin adı □□□ şeklinde kısaltılmış olup, bazen ön yüzde, bazen arka yüzde yer alır. (Tekin, 2008: 97)

M. S. 120 yılında Samosata'da (Samsat) doğmuş olan Yunan yazar Lukianos, "Ölü Diyalogları" adlı yapıtında, Kınık (Ksanthos) Valisi Diogenes ile Karia satrapı Maussollos arasında yeraltı dünyasında geçen düşsel konuşmayı şöyle anlatır:

Ben yakışıklı, boylu poslu ve savaş gibiydim. Ama hepsinden öte, üzerinde başka hiçbir ölünün sahip olmadığı türde, en iyi kalite mermerden, en gerçekçi biçimde yontulmuş, at ve insan heykelleriyle en güzel şekilde süslenmiş, dev bir anıtım var Halikarnassos'ta. Mağrur oluşum işte bundandır. (Küçükveren, 2010: 92)

⁴ Bir senyöre bağlı olan ve ona itaat etmek zorunda olan küçük senyör, satrap.

⁵ Babası Hekatomnos için de aynı sözler söylenebilir.

⁶ Maussoleion'dan hareketle Antik Çağ'da tüm anıt mezarlara Mozole denmiştir.

Bize, bu anıt hakkında bilgi veren önemli kaynaklardan birisidir.

Augustus önderliğinde Halikarnassos güzel günler izlemiş ve bu Halikarnassos'da bulunan bir yazıta da yansımıştır. İmparator şöyle seslenmiştir:

Babadan kalma ve bütün insan soyunun kurtarıcısı olan Zeus, sadece istekleri yerine getirmekle kalmamış, bunun yanında tüm insanların umutlarını gerçekleştirmiştir; karada ve denizde barış, şehirlerde düzenli gelişme, uyum ve refah için tüm nimetler fazlasıyla verilmiştir. (Bean, 2000: 103)

Bu övgü çok aşırıdır; fakat gerçekte bundan farklı değildir.

4. Hekatomnidler

M. Ö. 6. yüzyılın ortasından sonra Halikarnassos, Pers egemenliği altına girmiştir. Halikarnassos ile birlikte bütün Karia M. Ö. 4. yüzyılın ilk yarısında Hekatomnos ve kendisi kral olunca burasını başkent yapan oğlu Maussollos tarafından yönetilmiştir. Kız kardeşi ve aynı zamanda karısı olan Artemisia, Maussollos'dan sonra M. Ö. 353'de başa geçmiş ve iki yıl yönetimini sürdürmüştür (Resim 1). Ölümü üzerine Hekatomnos'un geri kalan çocukları sıra ile yönetimi ele almışlardır. Önce İdrieus, ikinci olarak Ada ve sonra Pixodaros krallık yapmışlardır. (Akurgal, 1988: 480) İdrieus da başka bir kız kardeşi Ada ile evliydi.⁷(Thomson, 1995: 186) Pixodaros'un kızı Ada yoluyla satraplık Persli Othontopates'e geçmiştir. (Akurgal, 1988: 480)

Mylasa, M. Ö. 545 yılından itibaren Pers hanedanlığının denetimi altına girmiş ve merkezden atanan tiranlar tarafından yönetilmeye başlanmıştır. (Sevin, 2001: 118) M. Ö. 450 dolaylarında Attika-Delos Deniz Birliği'ne katılan kentin, birliğe yılda 1 talonton haraç ödemesi o dönemdeki önemini göstermektedir. (Atl, 1939: 213) Ancak M. Ö. 440'ta çevre kentler ile birlikte, birlikten çıkarılınca tüm İç Karia ile burası da yeniden Perslerin denetimine girmiştir. (Kızıl, 2002: 8) Kent, M. Ö. 395 yılından M. Ö. 360 yılına kadar yeni kurulan Hekatomnid Satraplığı'nın başkenti olmuştur. (Hornblower, 1982: 68) Satrap olarak ilk önce Mylasalı soylu bir aileye mensup olan Hyssaldomos, onu takiben Hekatomnos ve ondan sonra Maussollos atanmıştır. (Hornblower, 1982: 34) Mylasa en parlak dönemini M. Ö. 4. Yüzyılda Maussollos döneminde yaşamıştır (Resim 2). Maussollos, doğum yeri (Strabon, Çev. 1924: 14.2.23.) olan Mylasa'ya imar faaliyetleri başta olmak üzere birçok değişiklik getirmiştir. Mylasa, Maussollos'un Halikarnassos'u başkent yapmasından sonra da önemini korumaya devam etmiştir. Mylasa M. Ö. 334'te Makedonya hükümdarı Alexandros'un Asya Seferi sonucunda Makedonların denetimine girmiştir. (Hornblower, 1982: 49) Mylasa'da ele geçen yazıtlarda M. Ö. 367, 361 ve 355 yıllarında gerçekleşen üç ayrı olaydan bahsedilmektedir. Bunlardan birincisini okuduğumuzda, Arlissis'in Karia Birliği tarafından Büyük Kral'a elçi olarak gönderildiğini anlıyoruz. Ancak bu adam bir takım entrikalar çevirerek Maussollos'un güvenini kötüye kullanmıştır. Maussollos'u öldürmek ve onun mallarına el koymak istemiştir. İkincisinde; Peldemos'un oğlunun Hekatomnos'un heykeline saygısızlıkta bulunduğu ve halkı mallarını satmaya teşvik ettiği yazmaktadır. Üçüncüsünde ise Paktyes'in oğlu Manitas'ın her yıl düzenlenen geleneksel Labraunda festivalinde Maussollos'a suikast girişiminde bulunduğu ve hemen olay yerinde linç edildiği yazmaktadır (Resim 3). Ayrıca yazıtın ilerleyen kısmında suikasta karışan Thyssos adında birinden de bahsedilir. Her ikisinin de amacı Maussollos'un imtiyazlarına sahip olabilmektir. Hekatomnos soyu, özellikle Maussollos tarafından yapılan birçok yenilikle bugünkü Milas'a zemin hazırladığını görmezden gelemez (Resim 4-5-6-7). (Bean, 2000: 16) Hekatomnidlerin satrap olmasıyla Yunan sanatı ve mimarlık tarihi için büyük önemi olan kültürel patlamanın temelleri atılmış, Kıta Yunanistan'daki kültürel uyanışla en usta heykeltıraşlar ve mimarlar Karia'ya akmıştır. Hekatomnos Sülalesi'nin öncülüğünü yaptığı gerçekçi stildeki yönetici portreleri, yaratıcılıklarıyla Hellen ve Roma Dönemi kraliyet portreciliğine de örnek olmuştur. (Küçükveren, 2010: 79)

⁷ Antik çağda kralların kız kardeşleri ile evlenmeleri bir gelenektir.

Maussollos, savaşçı karakteri nedeniyle yaşamında en çok tahkimatlara önem vermiş, arkasında, bir kısmını inşa ettiği ve bir kısmını da onardığı sağlam taş işçiliğine sahip surlar bırakmıştır. Halikarnassos'un, İassos'un, Kaunos'un, Latmos Herakleia'nın surları gibi. Maussollos'un kahramanlığı ile ilgili yazıtlara sadece Karia şehirlerinde değil, örneğin bir İon şehri olan Erthrai'de (Çeşme-Ildırı) ele geçen kararnamede bile rastlanmıştır. (Küçükveren, 2010: 80)

Pilinius'un bildirdiğine göre, antik çağda dünyanın yedi harikasından biri olarak tanımlanan Maussolleion, M. Ö. 350'de Maussollos için karısı Artemisia tarafından yapılmıştır. Pilinius, Maussolleion'un yüksek bir kaide üzerinde duran 36 sütunlu bir peristasisi, onun üstünde yükselen 24 basamaklı piramit çatı ve en tepede yer alan bir quadrigadan oluştuğunu, tam yüksekliğinin 40ft. yani 42m'yi bulduğunu söyler(Resim 8). Quadrigada dört atlı araba muhtemelen Maussollos ve karısı Artemisia'yı çekmektedir(Resim 9). Sidon'da kral nekropolünde bulunmuş olan Ağlayan Kadınlar Lahdi esas alındığında başları örtülü kadınların ağlaştığı kaideli bir tapınak mezarı taklit etmekte, bu bakımdan Maussolleion'a benzerlik göstermektedir. (Mansel, 1988: 422) Bugün Milas'ta bulunan Gümüşkesen Anıtı'nın ölçülerinin küçük olması nedeni ile çatıya quadriga yapılmamıştır ayrıca Maussolleion'un Roma Dönemi kopyası olarak bilinir(Resim 10). Vitruvius Maussolleion'un, Piriene Athena Tapınağı'nın mimarı, Pytheos'un yapıtı olduğunu ve anıtı süsleyen kabartmaların o dönemin en büyük heykeltıraşlarından Leochares, Bryaxis, Skopas ve Timotheos tarafından yapıldığını bildirir. Lord Stratford'un 1846'da ve Newton'un 1857'de sürdürdüğü kazılarda ortaya çıkarılan kabartmalar ve Maussollos ile karısı Artemisia'nın heykelleri bugün British Museum'dadır. Maussolleion frizinin yeni bulunmuş⁸ ve biri heykeltıraş Bryaxis'in, ötekisi Skopas'ın elinden çıkmış olduğunu söyleyebileceğimiz iki parçası ise Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde korunmaktadır. (Akurgal, 1988: 480) 1989 yılı nisan ayında, Bodrum'daki bir evin temel kazısı sırasında, içerisinde bir lahdi'nin yer aldığı bir mezar odası açığa çıkartılmıştır. İskeletin, Karia'da hüküm süren Hekatomnos'un çocuklarından biri olan Ada'ya ait olabileceği iddia edilmiştir. Ada, Hekatomnos hanedanından Pixodaros tarafından Halikarnassos'tan(Bodrum) Alinda'ya(Çine) sürgüne gönderilmiş, ancak Büyük İskender tarafından tekrar Karia'nın yönetimine getirilmiştir. Manchester Üniversitesi uzmanları tarafından kafatasının ve vücudunun rekonstrüksiyonu yapılarak, olası yüzü ve vücudu ortaya çıkartılmıştır(Resim 11-12). (Tekin, 2007: 90)

5. Sonuç

Pers idaresi altındaki Karialıların en parlak dönemi Hekatomnidler zamanında başlar. Anadolu, Pers egemenliğine girdiğinde Pers kültürüyle kaynaşmış fakat Anadolu kökenini kaybetmemiştir. Özgün sanat eserleri ve anıtsal yapılar yükselmiştir. M. Ö. 387'de Hekatomnidler Sülalesi karşımıza çıkar. Sülalenin kurucusu Hyssaldomos'dur. Ardından onu oğlu Hekatomnos izler. 2010 yılına kadar Hekatomnos adına somut bir delil bilim adamlarının elinde yoktu. Ancak 2010 yılında Anadolu'nun en büyük arkeolojik keşfine Milas imza attı. Bu Karia kralı Hekatomnos'un, anıt mezarıydı. Ancak bu mezar bilim adamları tarafından değil, mezar hırsızlarınca soyuldu ve tahribata uğradı. Muazzamlığını hala koruyordu. Lahitin ön yüzünde Hekatomnos sunu veya bir veda sahnesiyle betimlenmiş. Arka yüzünde ise oğlu Maussollos aslan avındayken betimlenmiştir. Bu dev anıt mezar muhtemelen Maussolleion'un öncüsüdür. Ayrıca lahit odası Klasik çağın zirvesindeki duvar resimleriyle kaplıdır. Zaten Hekatomnosların satrap olmasıyla Yunan sanatı ve mimarlık tarihinde önemli ölçüde patlamaların temelleri atılmış, en ünlü heykeltıraşlar ve mimarlar Karia'ya gelmişlerdir. Bunlara en önemli kanıt Hekatomnos Anıt Mezarı ve Maussolleion'dur. Maussollos'u ölümsüz kılmak için yapılan Maussolleion; hem Hellen geleneği hem de Mısır piramitlerinin etkisi bir de Anadolu motiflerinin etkisiyle sentezlenmiştir. Mimar Pytheus başkanlığında bu yapı bitirilmeye çalışılmıştır. Ancak Maussollos ölünce kız kardeşi ve karısı II. Artemisia kocası için görkemli bir cenaze töreni yaptırmış, sonra da anıt mezarın bitmesi için çalışmaları

⁸ Maussolleion'dan günümüze kalmış, orijinal tek friz parçasıdır. Üzerinde Amazon kabartması vardır.

sürdürmüştür. Ama II. Artemisia'nın da ömrü yetmeyince sanatçılar ve mimarlar bu büyük eseri bitirmeden işi bırakmamışlardır. Öyle ki sadece kendi ünleri ve sanatın şerefi için para bile almadan bu görkemli anıt mezarı tamamlamışlardır. Anıtın dört bir yanını çevreleyen frizlerde⁹ Amazonlar'la Hellenler'in ve yine Hellenler'le Kentauros'ların mücadelesi anlatılmaktadır. Bu frizler en iyi mermerden en iyi sanatçılara yaptırılmış olup figürler hareketli bir görünüme sahiptir. Piramidal çatının etrafı mezarı koruyucu amaçlı aslan, leopar heykelleri muhtemelen vardı. C. Newton Mausolleion'un parçalarını sökerek zırhlı savaş gemileriyle Bodrum'dan İngiltere'ye kaçırmıştır. Geri kalan mimari blokları ise St. Jean Şövalyeleri Bodrum Kalesi'nin duvarlarında kullanmışlardır.

KAYNAKÇA

- AKURGAL, Ekrem (1988). *Anadolu Uygarlıkları*, Net Turistik Yayınları
- ATL, Meritt B. (1939). *The Athenian Tribute Lists 4. Vol.*, Harward University Press
- BAŞGELEN, Nezih (1995). *Güneşin Bahçesi Anadolu*, Mobil Oil Türk AŞ Yayınları
- BEAN, George E. (2000). *Eski Çağda Menderes'in Ötesi*, Arion Yayınevi
- HORNBLLOWER, S. (1982). *Mausolos*, Oxford Press
- KIZIL, Abuzer (2002). *Uygarlıkların Başkenti ve Çevresi*, Milas
- KÜÇÜKEREN, C. Canan (2010). *Ege'de bir Anadolu Uygarlığı Karia (Karuva/ Karka/ Karkışa / Krk)*, Ekin Grubu
- MANSEL, Arif Müfid (1988). *Ege ve Yunan Tarihi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları
- MAGIE, David (2003). *Anadolu'da Romalılar 3 Batı Anadolu Kent Devletleri*, Çeviri: Nezih BAŞGELEN-Ömer ÇAPAR. Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- SATIŞ, Baki (2008). *Çifte Balta Labrys*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- SEVİN, Veli (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, TTK
- SÖZEN, Gürol (2001). *Ege'den Akdeniz'e Mavi Uygarlık*, Türkiye İş Bankası Yayınları
- STRABON (1924). *The Geography of Strabo*, Harvard University Press
- TEKİN, Oğuz (2008). *Antik Nüsmatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- TEKİN, Oğuz (2007). *Eski Anadolu ve Trakya Ege Göçlerinden Roma İmparatorluğu'nun İkiye Ayrılmasına Kadar (M. Ö. 12. ve M. S. 4. Yüzyıllar Arası)*, İletişim Yayınları
- THOMSON, George (1995). *Tarih Öncesi Ege*, Payel Yayınevi

RESİMLER VE HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Tekin, 2007: 86

Resim 1: <http://www.flickr.com/photos/andresrueda/6887189486/>

Resim 2: <http://www.flickr.com/photos/andresrueda/7033281919/in/photostream/>

Resim 3: Başgelen, 1995: 134

Resim 4: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,45346/hekatomnos-anit-mezari-ve-kutsal-alani-mugla.html>

Resim 5: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,45346/hekatomnos-anit-mezari-ve-kutsal-alani-mugla.html>

Resim 6: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,45346/hekatomnos-anit-mezari-ve-kutsal-alani-mugla.html>

Resim 7: <http://www.arkeo-tr.com/milas-uzunyuvu-anit-mezari-arkeoparki-koruyucu-catisi-yarismasi.html>

Resim 8: http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Dosya:The_mausolleion_model_dsc02711-miniaturk_nevit.jpg&filetimestamp=20061031174256

Resim 9:

http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Dosya:Horse_from_the_Mausoleum_of_Halicarnassus,_British_Museum_1.jpg&filetimestamp=20100606222327

Resim 10: Kendi Çekimimiz

Resim 11: Tekin, 2007: 90

Resim 12: Tekin, 2007: 90

⁹ Bunlar bugün British Museum'da sergilenmektedir.

Harita 1: Karia Bölgesi

Resim 1: II. Artemisia

Resim 2: Maussollos

Resim 3: Maussollos Sikkesi Arka Yüzü, Elinde Labrys Tutan Zeus Labraundos

Resim 4: Maussollos, Hekatomnos Lahdi

Resim 5: Hekatomnos Lahdi, Ön Cephe

Resim 6: Hekatomnos

Resim 7: Hekatomnos Anıt Mezarı (Uzunyuva)

Resim 8: Maussolleion (Canlandırma)

Resim 9: Bronz Gemli At Heykeli Parçası

Resim 10: Gümüşkesen Mezar Anıtı, Milas

Resim 11: Karia Kraliçesi Ada'nın Kafatası

Resim 12: Karia Kraliçesi Ada'nın Canlandırması